

Deze tekstitgave is vervaardigd door medewerkers van de Stichting Vrijwilligersnetwerk Nederlandse Taal o.l.v. Nicoline van der Sijs en Hans Beelen. De tekstitgave vormt een onderdeel van de elektronische Woordenbank Nederlandse Dialecten (eWND), op www.meertens.knaw.nl/dialectwoordenboeken/

{p.1}

Zò bót ás en hiëp

Plat Hôrster

mei 1993

{p.2}

Redactiecomm.: Cor ván Kupers Thies, Jeu ván Smitte Lewie, Jo ván Hay ván Smits Toën, Jan ván Verheyen Teng.

Teikeninge: Thijs ván Smitte Wiel en Ed ván Riel.

Tiepwaerk: Richard ván den Bekerom.

Druk: Drukkerij van Lieshout bv *Horst*.

{p.3}

Veurwoord.

In mei 1989 bi-j ut zilvere bestoansfëst ván buurtveriëning A.M.C. verscheen “E maes inne taes”, ut iërste Hôrster Woardebook. Nou, ter gelaegenheid vánt 25 joarig jubileum vánne “A.M.C.-zengers”, keumt heeróp en aanvulling inne vöärm ván “Zò bót as en hiëp”.

Ut is en aanvulling, már toch hiël ânders. In dit bukske hebbe we geprebeerd um gezegdes en oëtsprake te verzamele, die heer vroeger ónder de meense gangbaar woare. We zïen d’r gröts óp dát we oow ok wát gedichtjes kunne gaeve, die ut int dialect hiël good doon.

Weej hebbe dânkbaar gebroëk gemákt vánne wöärd die we noa ut verschiene ván “è maes inne taes” van verschillende meense hebbe toegesteurd gekrege.

Weej zïen d’r ós vá bewust dát we ok nou ni volledig zïen, dát is ok ni de bedoeling. Mischien kende geej d’r nag veul mïer en hedde geej vur bepoalde wöärd en gâns ândere beteikenis.

Dát ká, dát móg.

Achter int bukske hebbe w’ut spellingssysteem ópgenoame. Dit is in 1981 dór P. Paulissen óntwoarpe en die hebbe we zò veul meugelijk gevolgd. De oëtsproak vánt Hôrster is afhankelijk ván woa dát ge in Hôrs woënt, de spelling kán dus âfwïeke vánne eige oëtsproak. Ok nou wer hoape weej dát ge veul plezeer ván dit bukske hed en dát ge is good ovver wöärd en gezegdes kunt stechele.

Gaer wille we die meense bedânke die óppe iën of ândere meneer mej hebbe gewaerkt án ut tot stând kome ván dit bukske.

De samenstellers.

{p.4} [blanco] {p.5}

A

Alles óp zïenen tíed en bókkeskook innen herfst.

aek: azijn. Iets oëten aek draeje: iets good óplosse.

aenslang, oëit is ut lang genóg.

***Aens lang genóg** “Ik waarschuw oow, menke: iergister kwoamde pas gister thoês, gister kwoamde pas vandaag thoês, en ás ge vanoavend werpas merge thoês kómt, da hófdeni te raekene dát ik nag thoês ziej”.*

aerdwaeg, zândwaeg.

aerte: erwten; twiê aerte ôp en plaenkske: niks innen bloes hebbe; mit aerte inne schoon nár Kaeveler: ekstra boete doen.

âfbaeje, pien âfbaeje, b.v. brândwónde, tândpien, verstoeking. De pien blief noa ut baeje net zoa lang bestoan as dát ge ze vur ut baeje het gehad.

âfstrieje, betwiste.

akkordere, mit elkaar kunne ópschete. {p.6}

âld, ut, ut elderlijk hoês. Op ut âld woêne.

alde zoês, âld wief.

âldsher, ván, ván vroeger oêt.

alliënic, alliën.

á maeje, mitte zig en begeen make ánt maeje.

angel, zoa scheif wie en angel, hiël scheif.

appelsien: sinaasappel.

as: als.

âs: as; As de âs brukt da velt de kár; Mit as d'r beej is alles meugelijk.

âspanne, vur d'n iërste kiër ut paerd ut getuug á doen um ut te líere trekke.

âspitse, spits make; enne boënepoal áspitse. {p.7}

âssekruuske, kruuske óp âswoendag mit ás veur óppe kop geteikend.

âszift, zift um de gój koale oête âs te hale.

Hôrster proat.

Aalt in den haam zîën.

Aete en dreinke hult lief en ziel bi-jiën.

Alles verándert, behalve de koewestárt, di blieft aalt op dezelfde pláts.

An board goan.

An de klok niks schuldig zîën.

An de paens koome.

As de mugge dånse keumt d'r schon water.

As den boëk luept zit de koont.

As en ped op enne kloêt.

As ge en jong vrouw het en en äld hoës, hedde lichtig wát te klungele.

As ge ni sleum ziet mótte gemein zîën.

As ut hárd weit (waejt) sloape de verkes ut best. As ut water zakt, da krakt ut îës! {p.8}

B

Blief má achter de stárt, wánt alde buk die stoëte hárd.

baalzak, groëte jute zak.

baje, baeje, en wónd schon en wiëk make in heit sodawater.

baeterkoëp, gójkoëper.

bats zîen óp iets, zin i hebbe, vriëd óp zîen; iëstal wuurt dát in óntkennende zin gebroekt.

bats, zich d'n bats schore: zich d'r naeve schore, niks doen.

beendel, verbând.

beer, bier (drânk).

beerpap, pap gemákt ván maelk, mael en beer.

begien, kloësterzuster.

beloake passe, zóndág noa passe, âfslôeting vánne pastíed. {p.9}

beste kamer, inne beste kamer stông in ieder gevâl en H.Hartbiëld. Dit biëld háj duk d'n beste hoed óp. In die kamer, die eigenlijk ni gebroekt woort, hóng miëstal ok ut schilderi-jke mit ut "oëg". {p.10}

De beste kamer

*Kald,
klam,
stiéf,
steriel,
ál drek
vánaf
de kleenk
daat waas
de beste kamer.*

*Ma êns
is doa
gevloekt gewaore,
wát 't Oëg
ni zoag:
toen vader
no de Hoëgmis
de naten hoed
op 't H.Hart hóng
en permeteerde:
tomme-wât-
e-biëstewaer!*

beste moder, beste mójer, grötmoder.

beste vader, beste vajer, grötvader.

betrokke, dát haed meej betrokke, d'r is iets ónverwachts gebeurd, d'r is meej iets ovverkome; oëtroop bi-j ut verstopperdje speule.

bezwiêges, lot stoan dát. {p.11}

bier, beer (mannelijk vaerke).

bigaers, bigaars, enne boor di wát lang achter de ploog geloëpe háj schoorde zich wál is de batse door. En middeltje heertaege waas en búske graas inne taes.

bi-je kaar, bi-je köärf.

bi-je kogel, gaze beschermkap tegge de bi-je.

binge, garve make.

bingel, bengel, ellestiek um de zök óp te hâlde.

bittere, jenever mit en sort gekrúje.

blasiuszaegen, zaegen mit twië gekruuste kaerse die vur d'n hâls woorte gehâlde, dit um kaelpien te vurkome.

bliksemt, ut, d'n oonderrok keumt ónder ut kliëd oët.

böärme, ópstapele.

boarstuüg, getuüg vur d'n boarst vânt paerd. Heer trekt ie mej.

boeksnavel: navel.

boekslave, ut óp en neer goan vânnne boëk vânt paerd as ut hiël muúj is.

boëkspek, mammespek.

boënestaak, boënepoal, iemes deen lânk en mager is. {p.12}

boes, ennen bos (blome, struüj).

boeste, ut maeje vânnne puus (ónkroéd) inne wej. Dezen drek wuürt dór ut vië ni gevraete; efkes biëstig hard waerke.

boetse, botse.

boetsauto, botsauto. “Ik heb enne kop wie ennen boetsauto”.

bóks an bóks, doën bi-jiën.

Kleine Nachtmusik

D'r loag 's ennen boor in bed

mit zien parmantig wiefke Jet;

ze loage bóks ân bóks te bloaze

dát stuk ván Oaze-wieze-woaze. {p.13}

bore, de stómste bore hebbe de dikste petatte. Jo zaet: “ik ziej bliej dát ik gen dikke petatte heb”.

bót, ni schaerp; óp dát maes kunde goan zitte en nár Kólle vare.

bóttterflaai, krúmelflaai.

bóttterkletser, arbeider inne bóttterfabriek.

bótttermaelks Lei, Oëtleggers Lei.

bótttram: boterham. En rónde bótttram bestiët oët en gânse sni-j wek teggen en sni-j broëd.

bouwoëgst, bouwtiëd, oëgsttiëd.

braendje, âfgebrând stuk hej.

brevendraeger: postbode.

broebel, hárde óneffenheid óp en glad vlak. Enne rówwen broebel. {p.14}

broëdmesjien, mesjien um broëd mej te sni-je.

bróm, iemes d'n bróm ópdraeje: as klein kíend woorte ovver ut kni-j gelâgd en da woorter mitte voes, net ónder ut stártnökske, ovver de koont gedraejd.

brómmaer, ven âchter áne Dïekerhej, óppe grens ván Zerum en Hôrs.

buize, zoêpe.

burger, burgemeister. {p.15}

Hôarster proat.

Baeter en gaat in de zök as ändersum.

Baeter ennen alde kepot ás enne jónge bedoarve.

Beej enne laame liërde heenke.

Beej enne smaerlap liërde steenke.

Biën make.

Binne zinge boëte schrawwe.

Blâs stoan (onder water).

Boete kunde zeen, hoe't d'r binne oët zuut.

Boore, doa motte ni mei vaechte, die sloan twië kiër óp dezelfde pláts en dá nag enne kiër d'r tusse. {p.16}

C

Dat is mis, zâg Cis

canadasse: populier (kloompemaekershout).

Op enne Cojboj

Ennen hôrster oet 't meuleveld

schuupt dór de Schaak ás Cojbojheld,

mit twië revolvers en e mês

en ni veul cênte oppe tês,

*ás Huub dát zuut en hiël hard kwákt:
“dát ge ni miene schietmelt rákt,
en blief ok oet mien vroeg petatte,
kóm d’r ma livver enne vatte!”.
Toen leep di Cojboj biëstig hárd,
dát waas moddomme agekârt! {p.17}*

D

Dát mótte kenne zâg d’n haan tegge de henne en pikte en roeps vânnne denne.

dazelig, ni vâst in ów bewaeginge. Heej stóng te dazele óp zien biën.

deem: tepel. Veer deme haed de koew, már oewië de geit már twië.

deurstiel, de koont ánnne deurstiel âfvaege: zich nöärges iets ván á trékke.

doelie, sloons, slet.

doëniigt, kîeke of ut doëniigt, oêtprebere of ut îes drugt.

doëninge, bi-j duüj ovver ut îes loëpe dát da nimmer staerk genóg is.

doëve, de doëve vlegen oêt: de göälp stiët oap.

doëve, d’r zitte doëve op ut daak: d’r ziën d’r die mej luustere.

dój, oêt ówwen dój zîen, ván slaag âf zîen; in ówwen dój zîen, in ów elemaent zîen; ván ózzen dój, ós sort, ós slaag voalk. {p.18}

dölle, rolle; heej dölde ovver de waeg, heej rolde ovver de waeg; en sigaret dölle; kuite.

door, gewest; Ut is tien oor door, ut is tien oor gewest; kapot; D’n hak is door, ut vael vânnen hak is kapot.

dór d’n daag, inne loëp vânnen daag.

dör, dorens; *deen de dör schuwv mót oête brâmbaere blîeve.*

drabbik, naten drek.

dreksblek, stófblik. {p.19}

duusteroavend, duuster; tot duusteroavend: tot ut duuster is.

duvelke, klein kechelke.

duvelskralle, kralle vânnne vuilboëm. *D’n duvel schiet aalt óppe grötsten hoëp: deen veul haed krieg duk nag mîer.* {p.20}

Hôrster proat.

Daan is meej den doarst oaver.

Dát há ik ni gedócht, zâg den bor, toen ie van de kár veel.

Dát haet droad gekost.

Dát is: en doës,

en moëi petaasie,

en staerk stuk in en alde bóks,

en schoets,

en trees,

enne keukepier,

enne nâchtraver,

enne plekplaster,

enne zeikschöppe.

Dát is zeik óp enne reek.

Dát hebbe we gehad, zâg den os.

Dát velt ás stroond in en mendje.

De aldste liedjes zîen de beste.

De appels krîëge goalde stilkes.

*De biën vâsthâlde.
 De foek is d'r oêt.
 De gazet van ut dörp ziën.
 De geit laeje.
 De neejen daag wuurt dór den haan geroope en ni dór de hen.
 De noëd deut en âld wiëf draave.
 De oëge zîen grötter âs den boëk.
 De oëre in de nek trekke.
 De speulman zit op ut daak.
 De volste oare hange ut liëgst.
 De vrouw kán miër dór de raam goëie, dán de kel dór de scheurdeur nör binnevaare.
 De werreld is vol pien en ieder haet ut zien. {p.21}
 De wet van de koestâl: de grôtsten dief stiët nevvén ów.
 De zaak velt voël.
 Den bessem oêtstaeke.
 Den boor zócht zien paerd en ie zoat d'r óp.
 Den daag wil ok ennen oavend hebbe.
 Den duuvel jage.
 Den honing in de kôrf hebbe.
 Den ienen haan deut den ândere kraeje.
 Den os is vet.
 Deen dá nag left haet ennen hárde kop.
 Deen haet enne kop óp.
 Deen haet en spoons in ut liëf.
 Di kán good verve.
 Di luugt ál ás ie flöt.
 Di luugt dát de moorkeier zakke.
 Di luugt wát ie zich baejt.
 Di lut zich genne weend in de boks jage.
 Di ni keumt di ni maant.
 Di ni keumt hóft ni te goan.
 Di speult op genne kloomp.
 Di vluuj wil vange mót gaw zîen.
 Di zichzelf bewaart, bewaart gen voël eier.
 D'r keumt en schoor, ze zîen ál án ut eenlaaje.
 D'r is niemes deen ós jugt.
 D'r oavend va make.
 Duustere maerges, heldre daag.
 Droëme zîen bedrog, ma ás ge snâchs in bed poept, leet ut d'r smaerges nag.
 Dwársliggers hâlden ut spoar raecht. {p.22}
 Dut de vrouw de groete en de kîender en paar neut.
 Deen ut langst left kriegt álles.
 Deen ut langst left kriegt de kaerk en den toare.
 Deen ut langst left kriegt vaders jas.
 Doa zit kaer een. (Doa zit krael een). {p.23}*

E

Ennen boor en en zóg hebbe noëits genóg má ennen hîer en ennen bîer willen aaltîed mîer.

effen âf, effen âf kîeke, kîeke of ut ów ni good gaait.

t is wát te zegge as ge mit en âld paerd mót egge.

elders, ouders.

elkes kîer, iedere kîer.

euze, oonderste rând vânt daak.

euzendröp, vânnen daakrând âfdröppelend wáter.

euzie, oaverstaekende daakrând. {p.24}

Hôrster proat.

En bitje scheif dát juffert good.

En gezicht van âlde lappe.

En koew bökt en enne meens schrawt.

En nuchter kâlf en enne zátte boor veróngelukke ni gaw.

Enne gójjjen bessem is álles.

Enne gójje kroëp-een hebbe.

Enne gójje stool treffe.

Enne grôtsmieter.

Enne kael ás ennen traechter.

Enne bange is gaw gejágd.

Ennen boëm velt ni van iëne slaag. {p.25}

F

trek um de lier óp, fiemeldeklots!

falie, voile, fülke.

fáts, en fátse kaart, bi-j ut kaarte már iën troef hebbe (fátse nel); die is nag fáts, dát megje haed nag genne kel.

feente, keunste, nukke; deen haed feente: da's ennen ásteller.

femmelke, en stukske stóf.

fiëkelvötje, enne kleine flemerd.

fiemel, iemes die ovverdreve poetst.

fiemele, mit klein grej prutse.

fien, netjes, precies; da's en fien: die is hiël netjes.

fiespernölle, moëi proate um iets oët te veundere.

fiet, langdurige óntstaeking ánne vinger.

flang, en ripke gordien boaven ánne kap.

floeker, hael.

foepe, foppe, vur de gek hâlde. {p.26}

foepere, zittend óp en neer goan (óppe stool).

foompe, hárd howwe, roëke.

fullepiene: lupinen (greunbemesting).

fuus, maelkfabriek, bótterfabriek. {p.27}

G

Gen nald is án twië kânte spits.

gaelp, mâls, vers (vân grunte); zoagde en jóng, schon megje, dá zâgte: Dát zuëter gaelp oët.

gael verf: geelzucht.

gaerd, vânnne gaerd goan: vânnne zök goan.

gaes, mv vânn gás.

gajing, zeen; dá's nár mien gajing, dá's krek wá'k woj.
gá ni, hiëlemoal ni.
beer gaespele, beerdreenke.
gâspel, gespel, gesp.
geboender, vortmake mit ut waerk, maeters make.
gedeuns, gedój, gedoe. {p.28}
geej: jij, u.
gehaggeld, ni netjes gekarteld.
gekrúje: specerijen.
geli-je, geleden, vurbeej; deen is good geli-je, di mótte ze wál.
gesticht, bejaardenhoês.
geuns, doa âchter, wiet weg.
gewaeld: herrie; en hiël karwej. "*Mit gewaeld kunde wál en geit óp ut daak krêge*".
gewaes, veurkome.
gladdekker, enne gehaajde.
glazesni-jer: libelle, papegaai.
göäl, maeter, paettânte.
gòwechtig, binnekort.
gros, iemes de gros wissele, iemes de woarheid vertelle.
groze, valfruit rape (en aete). {p.29}

Hôrster proat.

Ge het gelîek: drie kiër âcht is zestien.
Ge mót d'r gen veur óp oët loate goan.
Gelîek vië lekt zich.
Gelîek zukt zich.
Genne gewoonder.
Genóg is veul.
Gój vrinde bliëve mekaar oët de portemeneej.
Gój zengers dreinke gaer.
Goan of dát ge ten offere god.
Groëte geliërd, groëte verkiërde.
Giët ni bestiët ni. {p.30}

H

Hoe alder hoe gekker' hoe jónger hoe vrekker.

haamgaeld, as d'n boor ut paerd verkocht háj, da mós de knaecht ut tot halverwaeges wegbrenge. Doa kreeg ie gaeld vur. Soms zegge ze ok: hâlstergaeld.
haamspoan, ónderdiël vânnen haam, gemákt ván essehòlt.
haekelmesjien, mesjien um vlâs of perdschoar mej los te make.
haelpe, liste die âchter áne bóks vâst genaeyd zitte.
haerd, de keuke.
hange, doa giëtie meej ván hange, da's te flow um á te hure.
hárd, braak; de grond hárd loate ligge, de grond ni bewaerke.
hâspele, hâspele.
heenkstiën, stiën di ge gebroekt bi-j ut pot heenke.
heg, dór en dór heg goan: mitte kop dór de moor goan, mit alle gewaeld door goan.
heile, genaetze, baetere.
heilig oëg, op ut, iets make zoonder iets te maete. {p.31}

heiligendaag, “ge mótter gennen heiligendaag vá make”, zág me soms as ut paerd stil stóng um te schîete. Op ennen heiligendaag woorter ni gewaerkt!

hejmeier, hejmaejer, in sommige gemaentes mógde de bore óppe gemaentegroond iënen of mîer daag hej maeje (afhânkelijk vânnne grötte vânnne boorderi-j). In d' n toegestoanen tíed woorter fleenk doorgewaerkt um zoaveul meugelijk hej los te krîege. Waerke, aeten as ennen hejmeier.

heksel, kort gesni-jd struëj.

hekselmesjîen, mesjîen woarop ut struej gesni-jd woort.

helle, ennen, (en hel), iemes deen/die nag good hael is, good ter biën.

hemd, in ów leste hemd zitte gen taese: as ge doëd ziet kunde niks mej neme.

hiëp, deen is mitte hiëp gemákt: dát is enne loompe, lellijke meens.

hiëp, as en alde hiëp oëtvâlde: loomp tegge iemes te kiër goan. {p.32}

höäle, de noabere óppe koffie nuëje as ge örges pas ziet kome woëne. Ge hád zeuve noabere: drie vânnne kaerk áf, veer óppe kaerk á. Dit aantal waas âfgestemd óppe begreffenis, ge hád namelijk zaes draegers nuëdig vur de kist en iënen vur ut kruüs. Dát waas deen, deen ut doënst bi-j de kaerk woënde.

höält, vurroad án klierazje.

hoart, d' n droad woa de henne óp zitte innen kuëj; de hoart óp goan: weg goan, nár bed goan, nár en ânder toe.

hoëp, hoop, veul; óp ówwen eigen hoëp schîete, zoë iets regele dát ge d'r zelf veurdiël beej het.

hoës, int, de keuke.

hoësweij wej doën bi-j hoës.

höf óp, d' n hiële höf óp: alles, allemoal.

höllig, hortig (aete).

hölt, ik heb gen hölt mîer: ik heb genne vurroad mîer. {p.33}

hòlt, “wette Toën, as ik zoë richtig ziej oëtge-west en laat nó bed, da heb ik smaerges ut geveul of ze meej mit en hòlt óppe kop howwe. Hedde geej dát ok?” “Bé nae, Piet, doa heb ik genne lâs va, ik ziej ni getrowd”.

hondehut, hoëgen hoed; as g'enne ni-jen hoëgen hoed óp hád vroege ze: “hedde geej ówwen hoond verkocht?”

hóndsvot, en hóndsvot mîer zîen meine dát ge wát mîer te beteikene het.

hortig, gehost.

Hôrster proat.

Heej haet den doëd óp de luppe.

Heej haet den hoed óp hâlf elf.

Heej haet ut laer gevraete.

Heej haet letters gegaete.

Heej haet d'r proof va gehad.

Heej kiekt ás aek.

Heej mótpoejakke.

Heej is en muske vur de kat.

Heej is van de iërste leuge ni gebárste.

Heej is zô rap ás enne kárstaelt.

Heej is zô vet ás enne pîëpesteel.

Heej verloor kap en kogel.

Hiës wil aaltiëd zinge.

Hoëger schiëte ás de koont stiët.

Huur en interest sloape ni. {p.34}

I

Ik zi-j wál án mienen os hoe zwoar kopwaerk is, zâg d'n boor teggen de studaent.

îesbol, verbâstering ván “anijsbol”; Câmps Mop stóng bekend um dees lekkerni-j.

iéwig mós, sort stelemós.

inteug, noabere make.

Hôrster proat.

Ieder ut zien en den duuvel niks.

Iemes betrekke.

Iemes den dram ádoon.

Iemes oëtwinne.

Iemes sneeje.

Iemes wát moppe.

Iëne meens is iëne waeg.

In de hukskes zitten de kukskes.

In en gód huwvluk haet niemes de bóks á. {p.35}

J

Joeks in bed, joeks in bed, maergen is ós koeske vet.

jakke, veul ván hoês zîen.

jakvot, iemes die/deen veul weg is.

jeppe, d'r enne vatte.

Ted op jâch.

(mini-strip zoonder tekening).

Doa giët Ted.

(gewaer áne schouwer,

leenks luëpt ennen hoond,

rêchs luëpt ennen hoond),

't böske i.

Ge huurt 't paave,

twië kiêr.

Doa luëpt Ted,

(gewaer áne schouwer,

leenks hungt ennen hoond,

rêchs hungt ennen hoond),

't böske oët.

Kiek, nouw giët Ted á.

Enne jeppe.

joeks, lol, plezeer. {p.36}

Krakers.

*Nae nae,
doe boonte
beejepikker,
ge houwt
op ennen as.*

*Di joeksige jiets
haet 't kouwke
ál gekrákt,
de kiender
ma lâche,
die wille aevel
wál voore.*

joênke, joekere.

jöttere, óngedurriig bezig zîen.

ju, commando vur en paerd; de “ju” i hebbe: aerg giftig zîen. {p.37}

K

Kwój biën en goj wêve mótte vânnne stroate blîeve.

kaar, mand, köärf; bi-jekaar: bi-jeköärf.

kaer, pit.

kaerkewaerk, da's gen kaerkewaerk: dát hóf ni zoa precies.

kaerkgânk, as de vrow noa en bevalling wer vur d'n iêrste kîer nár de kaerk ging. De vrowwe vânnne noabere ginge da mej.

kaerksticht, ánnne kaerk gegaeve grond.

kâlfstreen, tow woa ut kâlf mej gehaald wuurt.

kâmpraad: kettingwiel, kamrad. {p.38}

kappesschaaf, schaaft um de witte koël te sni-je vur ut make ván zoor mós.

kár, ónder de kár kome: zát waere.

kárhengst, enne loompe sodemieter.

kárkisje, kisje dát dinde as bergmeubel en zitpláts vur de kîender in de keuke. As de familie mitte hoëfkár oêtvoor woort dát kisje óppe kár gezatte en dinde ut ok as zitpláts vur de kleine.

kâs, broeikâs; boezem. (die haed enne kâs!).

Genne zin.

“E pötje beer?”, vrugt de kastelein án enne klant.

“Nae merci” zaet di, “oppe ierste plâts heb ik lâs va mien maag, oppe twedde plâts mótt ik oppen tiêd na hoês, en oppe derde plâts, wette wát, schud d'r meej nag ma ennen i”.

{p.39}

kastelorum, ásteller.

kazerne, pliesieburo.

Bekendmaking:

Degene, di d'n dader,

di de poal,

di beej de brug, die ovver

de baek, woara 't houte huuske

*stiët, leet, stóng,
umgesmete haet, a wiest,
kriegt en beloëning.*

kel, enne fleenke meens; da's pas enne kel! Die en döärp döärp loate dát zïen pas kels.

kermisgaes, bezeuk mitte kermis. Miëstal kwoame die óppen aet.

ketsstiëntje, veurstiëntje.

keutel, de keutel dwárs hebbe zitte: gen gój zin hebbe, ut zit ni good.

keutel, de keutel ni kwïet kunne: ni good oëte verf kome, mïer kunne as ge kunt loate zeen.

kiebig, laevendig, en kiebig kelke.

kïeke, kïekt, dát kïekt ni good, dát zueter ni good oët. {p.40}

kïës: kaas.

kladderdaats, pardoes, inaens; heej klatste kladderdaats mitte lïer um.

klater: slappe koffie.

klats, hoeveulheid; En klats boëne: iets mïer as en haffel boëne; Enne klatsendreenker: iemes deen de kletskes ópdreenkt.

klepstárt, klikspoan.

klets, de klets weg krïege: verkèld waere.

kletske, en restje drânk of aete.

kletskop, kale kop.

kliëje, átrekke; pãsse, stoan; dát klïejt ów ni: dát stiet ów ni.

kliembiem, de ganse höf óp. {p.41}

klingelbuul, inne kaerk wuurt ut collectegaeld ópgehaald mitte klingelbuul: enne lange steel mit en zekske á woaraan en belke hungt. Ennen Hôrster collectânt mende aalt de meense te mótte bedânke en zâg da: "god zal ów".

kloar, helder; kloar waer, wáter.

kloëte, iemes te pakke neme; ut is kloëte mitten bók: ut is niks waerd.

kloompenaegelke, klein naegelke mit enne groëte kop woa ut kloomperimke mej vãs woort gezatte.

klots, stuk hout; te stóm um ánne klots te legge: oêrstóm.

klotspaer, hárd sort paer.

kluëtje, en gój kelke.

kniens: echt giftig. {p.42}

Dát knientje doa.

Dát knientje doa,

wát doa oppe waeg leet

is zo plat ás enne cênt.

Op zich Hollands het dát:

zo plat als een dubbeltje.

Da zui 't nag ennen daag mótte ligge.

Merge nag 's kïeke

as ge knien hed, hedde ok keutels.

kni-je, de kni-je inne bóks: inne bóks die ge al lang hád gedrage kwoam de vöärm vãnne kni-je te stoan.

knoak, knöäk, vroag án Haelm (86): Woe giët ut nag Haelm? “och”, zaet Haelm, “ut giët wál már ik heb ut toch zoa verrekkes i mien knöäk!” *Doën bi-j de knoak zit ut lekkerste vleis, wie ut doénst bi-j ut veur zit wermt zich ut best.*

knoepsaelderie, knolsaelderie.

knoers, kraakbiën. {p.43}

knoetse, boetse.

knubelke, beultje.

knuúp, beulte; doa kriede knuúp va: doa krie de wát vá.

koaremenke, boekèl.

koehárt, jóngste knaecht.

koevië, koewe. {p.44}

kôlf, As iemes en wiet te wieje bóks á háj zâg me: “En vaat kôlf en en peent vot”.

kôlver Lotje, beejnaam vur ennen Hôrster meens (waas trowwes kameroad ván Doerese Paa). Heej kreeg dezen beejnaam umdát ie âalt en groëte kôlf inne bóks háj.

kop, zich (ni) óppe kop loate schiëte: ów (ni) alles loate gevalle.

koont, vot.

koont, stek ut ma in ów koont: ik hóf ut ni, hal zelf má.

koont, veul áne koont hebbe hange: zörg, druk hebbe.

koont, de koont noa drage: alles vur iemes doon. {p.45}

koont, zich óppe koont kunne klatse: d’r good vánâf kome.

koont, en koont wie en toeptaffel: en dikke koont.

koont, wát ie inne kop haed, haed ie nag ni inne koont: da’s ennen eigewêze.

Doa kunde alles vaerig krêege, már ge mótt ut paerd wál de kopzak â doon.

kort geknupt zîen, kort ágebónge zîen.

Kort e good

Oos An, viëf joar getrouwd,

niks doa:

oos Mijke, iëne kiër nô’t

schuttersfiëst,

oahmannemanneman.....!

(nô L.O.) {p.46}

korteling, dwárspoal ván en steiger.

kortiezer, zaag die ge mit twië mân trekt.

kortlings, pas geli-je.

kós, ik kós um: ik kende um; ik kós dát: ik kon dát.

kraeg, gen kraeg make: gen fratse make.

krael: pit.

kraenkelijk, zwaak, zekelijk.

kratse, jeuke, krabbe, krasse. Genne nagel hebbe um ów vot te kratse: hiël aerm zîen.

k’rdieze, kîeke offer iets te k’rdieze velt: kîeke offer iets aetbaars te vingen is.

krebbig, schaerp, zoor.

kroëdnagelboëm, nagelbloom, sering. {p.47}

kuite, stoeie.

kuüp, kuip; enne lollige vaent; soaterdâgs gingde inne kuüp, dá woorte gewâsse.

kwats, oonzin.

kwejjere, kneuze.

kwelluk, âmper, kwalijk.

kwetsmeule, hândmeule woaren ut vaerkesvoor klein woort gemákt (gekokte petatte). Dát voor woort mitte voorschótel inne kwetsmeule gegoëid.

Hôrster proat.

Koëp noëits en ding woa en hândvat á zit, want dát beteikent waerk. {p.48}

L

Lustig gelefd en zalig gestoarve dát is d'n duvel de maert bedoarve.

laaj, la, taffeltrek; en laaj beer: veul beer.

dát laet zich wál wer dát wuurt wál wer good.

Einstein vur ós sorte.

Ziede nuchter,

of ziede zát,

te kîeve velter

aaltied wát.

Werde wát waers,

giftig, gemein,

't grötste hoês

wuurdt da te klein.

Ma LAET 't zich,

't is wer vet,

te briëd ista,

't smaalste bed.

laepelenbak: bestekbak. {p.49}

laerploeg, geriëdschap um laer (reme) te sni-je.

lammarazie, trammelânt, ellende.

lâmp, mitte lâmp begrave waere: vroeger kóste vur niks begrave waere as g'ut ma vroeg genóg óppen daag leet doon; Di left zoa zuinig, di zal wál mitte lâmp begrave waere.

lange nek, baeter enne lange nek as en gój kaart: achterbaks profiteere.

lappe, óppe lappe goan, fleenk oêtgoan.

leenks aete, mit maes en verkèt aete.

leknaas, tisnaas, tisser, iemes deen lang ni alles lust.

levermenke: duizendschoon (bloom).

lezessoalie, lienoalie (vlâs).

lien, leis.

lîer: ladder.

livven hîer, (ózze): (onze) lieve heer.

lóch: lucht.

lóchtig: luchtig.

leenk, zoa leenk as en loëj deur: hal um inne gate! {p.50}

loëj, en hoês mit loëj panne: en hoês mit en hoëge hypothiëk.

loëpbóks, de loëpbóks á hebbe: zin hebbe um d'r oêt te goan.

loêzepiemel, dát schilt már enne loêzepiemel, d'r is már en hiël klein bitje verscheel.

lösbak, bak water bi-j ut smi(d)sveur.

lottát, ni doon.

Loottáat.

Leike wuurdt streng opgevooid. As-ie d'n iersten daag oppe schoël keumt, vrugt de juf: "Hoe hette geej, jungske?" zaet Leike: "Leike lottáat".

luëp, graaf, sloët.

Hôrster proat.

Liërde wát wette wát.

Livverkukskes waere ni gebakke. {p.51}

M

Mák voal wát laeg is, mak laeg wát voal is en krab ów má woa ut jukst!

Maelderse: Melderslo.

Maeldersese, iemes oëte Maelderse.

maes, è maes inne taes: iërste Hôrster woardebukske oëtgegaeve in 1989.

mannik, roopnaam vur en taam kow of ekster.

meens, kel, echtgenoot.

meije, struük um te versiëre.

meiskuëj, ópslaagpláts vur meis (maïs).

mej: soms, mee; di ging mej mej in mei.

meure, vertroebele. {p.52}

gemeurd: troebel.

mezèsterse bóks, Manchester (ribkatoen) bóks.

mieter, óp ówwe mieter krêge: óppe kop krêge.

missendinder: misdienaar.

moelmaeker, moeljanus, iemes mit en groëte moel.

moêsoonder, gâns onder.

moêzekeutelkes, muúskes.

moorkej, bakstiën; di loog dátte moorkejer zakte: di loog hiël aerig.

mós, koël; örges zîen mós á hebbe: iets ni gemekkelijk vinge.

mossel, schakel vá enne ketting.

mosterdbol, îezeren bol om mosterdzoad te kwejjere.

múj, moe; zô múj as en máj: aerig múj.

musse, vogels; deen haed de musse oëtgehaald: deen haed iets stóms gedoan. {p.53}

Hôrster proat.

Meense zin is meense laeve.

Me mót ma ut beste hoape, ut ergste keumt toch wál.

Me mót zo lang kroëpe, tot me ut goan geliërd haet.

Met ennen houw en enne klop.

Met gewaeld kunde wál en geit de stárt óphöffe.

Met kroëpe kómde d'r ok, zág de slek.

Mótte is án de galg.

Mótte is dwang. {p.54}

N

Ni alles zegge wát ge wet, má wiëte wát ge zegt.

naejspoan, haammaekersgeriëdschap. Ut is en klem woar ut laer tusse zit. De klem woort tusse de biën vâstgezatte. D'n haammaeker kós zoë ut laer naeje.

náks: naakt. “*Ut is waer um náks dór de lóch te vlege*”.

nevve: naast, langs.

nöärges: nergens.

Noazomer.

Zwelve,

doa oppe

lektersen

droad,

blief nag wát.

Mienen herfs

giët ok

kome,

ik wiët

va bescheid.

de ander daag

vligde geej

na de wermt,

en ikke

ma aflare.

(*no 't vierzes*). {p.55}

noebele, te hárd knuffele; te hárd ápakke.

noëj, ni gaer.

Numwaege: Nijmegen.

Hôrster proat.

Niks oëtzette (niks doon).

Niks óp de zök hebbe (niks veurstelle).

Niemes genumd is niemes geschend. {p.56}

O

Oppe Middelijk woëne is en îer, má innen Afhang nag veul mîer.

oar: ader, aar.

oasem, oam, adem.

oëthale, brejwaerk âfbraeke vur ni-j gare.

oëtschátse, oëtslöje.

oëtspinne, oëtzeuke.

oëtstukke, **oëtstukkere**, en ni-j stuk stóf i zette (bóks, ovveral).

oëtwinne, oëthale (musse); achter de woarheid zeen te kome.

ónaeve, ni good; dá's nag ga ni zoa ónaeve: dá's nag ni zoa gek.

óngenuüjd, óngenuüjd keumt ok: ónwelkome gast.

óngesiefer, óngedierte, insekte.

oow, jouw, uw.

ópbörme, ópstapele.
ópreme, ópjutte, kwoad make.
ópschudde, de koffie ópschudde: koffie zette. {p.57}
ópslaag, miskroam.
ópstoppe, ópzette (biëste).
ópvaart, toegangswaeg.
ópzakke, te pakke neme.
örges: ergens.
ovverlúje, klokgelúj as iemes is gestoarve.
ów: jouw, uw.
ówwe pâs, ów eige snelheid.

Hôrster proat.

Op ennen ândere wage laaje.
Op ennen ânderen teks koome.
Op en króm voor gruit ok rog.
Op en króm voor gruit miër ás óp en raechte.
Op is moëi, álles óp is ni zo moëi.
Op mooders miste ziën.
Ow zeis en ów paerd motte noëits oëtliene, de zeis kriede dik trug en ut paerd dun.
Orges óp aan doen.
Orges wil ván hebbe.
Op gód medeunk. {p.58}

P

ennen hîer is enne meens din de deur vur zien vrow oape hult, as ze enne zak petatte binne drugt.

paens, boêk; da's en hiël paens: da's en hiël waerk; paenswaerk.
paensöärgel: trekharmonika.
paerd, zoa gek as en paerd: hártstikke gek.
paerd, ut keumt te paerd en giët te voet: âfgoan; en langdurrig probleem. {p.59}
paerkentrekker, geriëd um enne poat- of zaejlien oët te zette.
pâs, dát guf genne pâs: dát pes ni, dát húrt zich ni.
patere, zenuwechtig óp en neer loëpe.
peendroad, prikkeldroad.
petatte inne zök, gater inne zök.
petroën, persoën; enne rare petroën: enne rare.
piele, en sigaretje piele, draeje.
pielemboag, pîel en boag. {p.60}
pîepekrolle, lange krolle inne hoar.
piezakke, hárd waerke en plare.
piezel, mitte piezel ovver de kiezel: zwemme in óndeep water.
pik, stuk hout mit enne peen á, woort gebroekt bi-j ut maeje mitte zigt.
pikkedúster, hárstikke dúster.
pislow, iemes de pislow make: iemes ópjutte.
pitsers, dör.
plane make, raar doen, dóm streek oëthale.
plátsbeware, as ut inne mis druk woort mós iën vâne (klein)kîender en pláts bezatte hâlde.
plefóngger: stucadoor.

plekker, iemes deen ni good weg ká goan.
pliesterwaerk, stucadoorswaerk.
pluut, groët zakmaes.
plûze, oêthale ván drödjes oêt en lake um die ópperni-jd te gebroêke.
pöäl, grens; de pöäl oaver: ovver de grens.
pöälf, dikke sprej. {p.61}
poalver, buskroêt; poalvergewerke; genne scheut poalver waerd: niks waerd.
pöäter, poatpetat.
poemele, leef knómmele (mit en póp, kiendje).
ápoemele zoë már wát átrekke.
poesaerd, vergoan hólts vánne poes.
póf, druëge, losse groond.
póp, búske struuj ónder en daakpan.
póppe, búskes struuj onder de daakpanne legge.
pot, da's pot wie deksel: da's krek utzelfde.
prakkezere, prakkezere keumt ván erm luúj: noëd dwingt ów um tot en óplossing te kome.
prazele, vur ów hin proate.
proat, proat vur de sloap: flowwe zeiver.
proont, fleenk; proont óppen tied: stipt. {p.62}
puëtje baje, mitte nákse biën tot hoëgstes ánne kni-je dór ut wáter loëpe.
pûzele, plúskes âfgaeve (stóf). {p.63}

R

Oonder inne zak zitte raekening.

raad: wiel.

ram, gâns.

reme, (ów zelf) ópjage.

revaens (gaeve), rúumte (gaeve).

richt, d'r is gen richt mej te schete; doa is niks mej á te vange.

richter, de kortste waeg.

Enne richtigen Hôrster.

De juf telt veur: "zeuve âch, nege, tien, en nouw geej, Jantje." Giët Jantje wiër: "boor, wîef, keuning, as".

rîes, dun tekske; goan as en rîes: enthousiast iets doon.

rîeze, rîezele, oaverrîepe rog deen oête oare velt.

rîezele, roonddraeje.

ri-j trens: kopstuk, diël vánt perdstuug.

rits, brónstig. {p.64}

In Tiendere is d'n toare spits, dorrum zîen de "geite" rits: in Zwôlge is d'n toare stoomp, dorrum zîen die "buk" zoa loomp.

roêteketoêt, roêteketoêt keumt aaltied oêt: zidde wál.

roets, hiël vlotte meid.

roetsbóks, ennen hendige kwójjóng deen oaveraal te vingen is.

roetse, slôjje (örges vánâf).

rónge, oëge án werskânte vánne kár woa de britjes i gezatte woorte.

ros, graaszode; mv rös.

rosdook, perdsdaeke.

rówazje, rówwigheid (struük, drek).

rubbe, ribbe; óppe rubbe howwe: en pak slaag gaeve; niks óppe rubbe hebbe: niks hebbe.

rubkes, ribkes. {p.65}

S

Kóm de schaaaj enne kîer trughale, má ut deut gennen hast.

schafstig, hiël veul.

schájlik, noadiëlig; schájlik lâche: ni gemènd lâche.

schárkuukske, jóngste kiënd.

schik, plezeer.

schiks, dwars, scheif.

schille, dát schilt enne jas: da's en stuk baeter.

schöälp (water), enne fleenke klats (water).

schoddere, óp ówwe pâs örges nár toe loëpe. {p.66}

Huilands met haar.

En hiël bekende Middelikse vrouw giët mit eur dochters in Eindhove winkele. Schoddere ze en schoonzaak binne. En ás zeej zoë wát verwaeze aal dát schons stiët te bekiêke, vrugt op iëne kîer en verkoëpster achter eur: “wat zoekt u, mevrouw?” En bitje verschrókke zaet ze da: “ik was aan het kijken naar een paar toewe schoene”.

schoepe, weghale.

schore, ów d'r naeve schore: zörge dát ge iets ni hóf te doon; schuren.

schortscheur, in huëgte verstelbaar daak, gedrage dór már iëne poal.

schraevele, stèchele.

schriejlings, dwárs.

schrit, stap, pâs; wieje schrit: groëte stappe make.

schroam, schram; kaarttaerm (toepe): verleespeunt of verleesbeurt; iemes d'r enne schroam ázette.

schudde, schaeuke; koffie ópschudde: koffie zette. {p.67}

schûverig: rillerig.

siemeluk: tamelijk.

slaag, sort.

slaagreem, reem vánt perdsgetuug, luëpt ónder ut paerd door.

slapschrèjjig, veraeveuls.

slumme, slummerik; deen haed vánne slumme zîen eier gegaete: enne stómmerik.

smaer, rammel; vette substantie; en hiël smaer: en hiël del, veul.

smeet, kleine afstand; enne smeer weg.

smeis: soms.

snierke, schûpe.

snierker, schûper, schúmer.

snierkske, gedraejde sigaret.

snotgaar: te gaar.

snotkûke: snotneus.

snotriëp, te riëp. {p.68}

speksaus, spekrûterkessaus; saus mit gebakke blökskes spek.

As ik spek haaj,

*bakte ik spek mit eier,
as ik eier haaj.*

spienze, stiekem lore.

spitskop, enne slummerik.

spoëkvreej, volwásse megje mit en gewicht ván mîer as 50 kilo.

sproat, sport (vânne stool, lîer).

spuchte, raar streek.

stande kár, waerke mit stande kár: dórloëpend laje en losse. Aster mit twië kárre en már iën paerd gewaerkt mós waere, waas de kár die gelaje woort de stande kár.

stártgaeld, as d'n boor en vaerke of en koew verkoch háj, kreeg de maat ennen extra caent. Vur de knaecht het dát hâlstergaeld. {p.69}

stártpenke: steelpan.

stengs, waers.

sterrepitser, sterretje, sort veurwaerk.

stevels, laarze.

stevig, en fleenke vrow.

stevige, enne fleenke kel.

stiefele, stevig door loëpe.

stiën, enne stiën oëte moor kunne pisse: hoëge noëd hebbe.

stik: steil. {p.70}

stoeke, stoompe; moeke; gaeld toestaeke.

't Laeve op 4 regels (1)

Sóndigssmerges, pötje toepe,

dikke kaart,

ge wilt ze STOEKE,

ma lellik hedde oow vergaete,

kriegt ze mit boor-wîef gemaete.

Opschrift: Toew ván onder.

Stillaeve.

E gael gemaljeerd

kumke roëj miêmere

op e

witgeschoorde taffel.

stoët, sort reem vánt getuug.

stoppe, i-koele (petatte).

stroont, stront; stroont mit striepkes luste: alles lekker vinge; zoa bót as stroont: hiël bót; stroontzát: hîël zát. {p.71}

T

Dát haelpt tegge muus zâg d'n boor toen zien scheur âfbrande.

taes, zak; iemes inne taes zeike: iemes te graze neme.

tateréchtig, óngedurrig.

terzet, termîen, gediëlte.

teumpe, iemes de waarheid zegge, op zien nummer zette.

teurhamer, hamer um d'n teur mej inne groon te howwe; enne kop wie enne teurhamer: ennen dikke kop.

thoês-wîeze, herkenne; ni thoês-wîeze: herkenne, már ni precies wiëte woa iets vândan keumt.

toddekèl: voddeman.

toeke trekke: tossen.

toa má: in orde, good. {p.72}

Kalde lentedaag.

Toema-toema

doe bókkesveenk,

lat ma goan

oow flötje va:

wiede-wiede-

wied-Sjeng-

de-bóks-zit-

zo-streng!

of:

snejer-snejer-

snejer-

de-bóks-is-

te-wied!

En geej,

gaele wiewauw,

d'r wied

bovvenoêt:

wiefke-wiefke-

biête-de-vluuij-

oow-ok

meej-neet!

Ik zet

de schup

in 't schurke,

houw meej

de vuus wêrm,

en flöt ok

en deuntje mei

tegge di

waterkalde

weste-weend.

(no 't vierzes). {p.73}

toër, peen inne moor woa de deur á scharniert.

tósse, óp en sufferige meneer niks doon.

touterig, óngedurrij.

trekpoal, schâmpoal.

trens, gebit, diël vânt perdstuug.

tuit, kan mit deksel; maelktuit, koffietötje.

tuiterek, rek vur de maelktuite.

tussenbej: tussendoor.

Hôrsterproat.

Tegge de moan blaffe.

Teggen ennen bakoave kunde ni gape.

Trek de klok 's óp. {p.74}

U

Ut slechtste raad mákt ut miëste laeve.

umspaje, spaje; mitte schup dén hoaf umwaerke.

't Laeve op 4 regels (2).

Al waeke leet-ie doa te wâchte,

ik sloap d'r glad ni va,

al nâchte;

Truuw leeter ovver door te zage,

ma ik loat meej nag zoë ni jage.

Opschrift: Hoaf Umspaje.

umtoesse, toesse, ruile.

umtrekke, ândere klîer átrekke; neer hale.

umstand, drukte, gedój.

umstende, drukte, gedój. {p.75}

Hôrster proat.

Ut bleumke van ut dôrp zîën.

Ut giët um ás de vaerkes: die zîën pas good ás ze doëd zîën.

Ut is aal iën vothouwe.

Ut is enne zebedeus.

Ut is ennen izegrim.

Ut is ennen aertenteller.

Ut is hak en jö.

Ut is vet waer, âs ut traktermaent zo vet woar ...

Ut zit d'r tej een. {p.76}

V

Vrówwehand en paerdetand mótte ni stilstoan.

vaeg, en bi-jde-hânte vrow.

vaeldkretser, en slaechte postdoëf.

vaerke, toevalstreffer mit biljârte.

vaerkespetatte, petatte die dinden as vaerkesvoor.

vare, ri-je.

vâs beej, hiël doën beej, hos d'r teggen á.

veerspreunks, mit en rot vaart.

Vendele: Venlo.

verkammezeule, verhoepzakke, vernele.

verklatse, verkoëpe.

verkleppe, verroaje.
verknoêvele, verfrômfaje.
vernoebele, vernele, verkamezeule.
verréel, kwárt (ván en el).
verschaevele, ut trekpeunt vânné ploog verlegge.
verschille, dát ká meej niks verschille: dát guf niks, dát deut meej niks. {p.77}
verslakkere, iets lîngsám achterwaeges loate, âchteroêt loate goan.
vertost, aete wát te lang óp ut veur haed gestoan.
verwaejd, vernoame, gehuüird; doa heb ik niks vá verwaejd.
vetdel, smerlap.
vetkadee: vetzak.

't Laeve op 4 regels (3).

*Doeziestwoolaus,
doe VETKEDEE,
gauw oete tês d'r mei, gef hee!
Dát Door din del ni zoag,
dát dóch-ie:
t'is vlak e schand vur de parochie!
Opschrift: Fieze snótdook.*

vetzak, fieze.
vetzakke smerlappen.
veur: vuur; voor (pláts).
veut, mv ván voot (voet); wát ánné veut hebbe: rîek zîen.
vioël, zich iets inne vioël loate dówwe: zich iets ánné vot loate smaere. {p.78}
vlakbeej, döën beej.
vlegende vaan, jicht: en pien die vánt iënné gewricht nár ut ândere vlúgt.
vlimme, nalde ván en koare oar.
voelak: vuilak, rotzak.
voes, vuist; broên, licht paerd; en voes gröter as en vaerke: ni gröët.
voorkár, kár vur ut goederenverveur.
vot, koont. “Zeg vrow, kán ik oow ni en tunke greun ziëp ánné vot smaere?” “Dát is meej aevel wát veul, dát mótt ik 's îers á miene meens vroage!”
vot, doa vaeg ik mi-j de vot án áf: doa gef ik niks um, dát zal meej ánné koont roeste.
votfikke, jatte; doa mótt mit ów votfikke vánâf blêeve.
votplevuus: slome sukkel.
vottetaes, taes âchter inne bóks.
vreute: wroeten. {p.79}
vri-j: wreef.
vur, voor: dá's vur oow; vur ut hoês (pláts).
vur speulus, ni gemènd, ni echt.
vurspraes, ópzettelijk.

Hôrster proat.

*Van aermooj in bed kroëpe.
Van de tand zîen.
Van di kânt bekeke hangde raecht (ma ni hoëg genóg).
Van ut bed óp ut struuw haelpé.
Van ut goan keumt ut renne.*

*Van ut klein keumt ut groët.
Vreejen is zuutjes proate en hárdóp leege.
Vriedágswaer is Zóndágswaer (as ut Zoaterdágs ni verândert).
Vur den uul waerke. {p.80}*

W

Woondere gebeure d'r bi-j ós zát, má ge mótter zoa vreks hárd vur waerke.

wáblif?, wátte?

waejlappe, ónder de lakes mitte biën weistere um verkoeling te kríege.

waeze, veurkome; ut waeze kwîet zîen: nimmer herkenne.

wálè, wátte?

wap, en waaj (um de oêre).

wappere, en bepoalde meneer ván loëpe.

wáshoês, ápárte ruúmte án hoês woa de wes woort gedoan.

wátte? petatte mit handvatte!

E good gesprek deut veul.

Kiendje: ik wil e pletske!

Mooder: hoe vragde dát?

Kiendje: moog ik e pletske?

Mooder: wátte?

Kiendje: moog ik asteblif e pletske?

Mooder: nae, we goan zoë aete. {p.81}

wazelvot, wazeler.

wedkèl: weduwnaar.

wedvrow: weduwe.

weit: tarwe.

wes: was.

wespinke, wásknêper.

weste, wezen; heej is weste zwemme: heej is “wezen” zwemmen.

wiej, ruüm; dát zit nag in wiej zek: da's nag lang ni zeker.

wiek, ván wiek howwe: d'r vándoor goan.

wielder: woerd. {p.82}

wiks, smaer; schoonwiks: schoonpoets.

woe: hoe.

Hoe hette geej?

Is enne meens in d'n hoof ánt werke, en lut d'r enne vlege. Stukt d'n buurman de kop ovver de heg en vrugt: reepte geej meej? “Nae“, zaet d'n ierste, “hette geej da zoë?”

woeper, bleunder.

Hôrster proat.

Wát de kop vergut, mótte de biën beschaelde.

Woa de heg ut liëgst is goan ze d'r oaver. {p.83}

Z

Zoë as ge dut zoë werde gedoan.

zândstiën, lîngsám dór ut water draejende zachte sliëpstiën.
zátvraeter, iemes deen ni alles lust, már wâl veul ópschöpt; profiteur.
zeis, rotvaart; en zeis d'r i hebbe.
zeiseknaap, hâlfroond îezer woa de zeis mej vâs zit áne steel.
zeiverzak, nöäler.
zekere, enne, ennen druëge; iemes deen gen risico dörf te neme.
zi-j, hiël fien zift; maelk woort gezi-jd.
zi-je, zifte. (zeven).
zoels: goor.
zoêpnikkel: zuipschuit.
zóndag, de zóndag átrekke: de sóndagse (beste) klîer átrekke.
zowwele, zeivere, flow proate.
zwaai, stoëm, dâmp.
zwaard: zwoerd. {p.84}
zwaens: rammel, preugel.
zweunkraad, sort vleegwiel.
zwiëmer, roëfvogel.
zwiëtliefke: kort hempje.
zwipke: kleine zweep.
zwung: flits, zwaai; ik zoag um in enne zwung.

Hôrster proat.

Zengerskael: aaltied druug.
Zich genne weend in de bóks loate jage.
Zô druug âs de bóks ván Sinterklas.
Zô gael âs en ped.
Zô lócht âs en spoons.
Zô zat âs Mestricht.
Zoë zinge ze ni âs ze van Kaeveler koome. {p.85}

Boorespraekwöörd ovver de mand:

Januari

Januari naat, laeg blieft ut vaat.
In januari hiël veul raëge, brengt de vruchte wiëinig zaëge.

Februari

As de kat met fibberwari in de zón leet, mót ze in apreel wer achter ut veur.
As de noordeweend ni in fibberwari kome wil, dá keumt ie zeker in apreel.
As de zón met lichtmis oop den altoar schient, mót de schiëper zien orte beware.
Lichtmis duuster, Asdaag kloar, dát guft en vruchtber joar.
Lichtmis kloar en haelder, schendt den boor de vaelder.
Noordeweend óp ut end ván fibberwari guft en vruchtber joar.
Op lichtmis vluugt de liëuwerik enne ploogstárt hoëg.

Maart

As de kwekvoars kwákt vur hâlf márt, giët 'm den bek wer toe.
Márt hult de ploog beej de stárt, má apreel hult 'm wer stil.
Mártse raëge, genne zaëge.
Zo veul nevels in márt, zoveul schore in de zomer.

Mártse sniëj blekt álle gate toe. {p.86}

April

Apreelse raeye keumt gelaeye.

Apreel waerm, mei fris en juni naat, vulle de scheur en ok ut vaat.

Wermen Apreelraeye is enne groëte zaeye.

Vur Sint Jan: bei um raeye, nô Sint Jan keumt ie óngelaeye.

Mei

As ge in mei de hoaltdoëve huurt, wuurt ut schon waer.

Mei ni te kâlt en ni te naat, vult de scheur en ok ut vaat.

Werme mei guft en gód joar.

Juni

As de koekoek nô Sint Jan rupt, dá keumt d'r durte.

Juni drueg, miër dá naat, vult de scheur en ok ut vaat.

Noordeweend in juni weit ut koare in ut lând.

Raegen in juni guft gójjen haver en slaecht huuju.

Juli

De hónsdaag haelder en kloar, beduuje en gód joar.

Met Sint Jacob of Sint An is 't koare in de scheur of in den ban.

Raeye óp Sint Márgriet deurt nag vertien daag en guft slaecht huuju. {p.87}

Augustus

De iërste waek in augustus heit, dá keumt enne lange witte weenter.

Drie waeke gruuie, drie waeke bluuie, drie waeke riiëpe en daan is ut oëgst.

Noordeweend in augustus brengt bestendig waer.

September

As ut óp den elfde ni raegent, keumt d'r ennen druugen herfst.

Um maria's gebort, goan de zwaluwe vort.

Valle de eikels vur Sint Michiel, dán is ut vroeg weenter.

Oktober

As in oktoëber ut loëf nag án de tek zit keumt d'r enne strenge weenter.

Helder herfstwaer brengt gaw weend en weenter.

Um Sint Lucas mótu weenterkoare in de vore ligge.

Veul voarst en sniëj in oktoëber guft enne ónbestendige weenter.

Wermen oktoëber, kalde fibberwari.

November

As ut in November hómmeelt, is ut ânder joar en gód joar.

Ennen duuster Sintermerte, enne lichte Kaerstmis.

Sint Andreas snië, deut ut koare wië.

Woalke met Sint Merte gaeve ennen ónbestendige weenter aan. {p.88}

December

Druugen december, druug veurjoar, druuge zomer.

Decemberweend oët den oëst, brengt de zeeke troëst.

Wejt ut met de Kaerstmisdaag, zulle de boom gen vruchte drage.

Werme Kaerstmis, kalde Passe.

As de weenter met Sint Elooy begint dán deurt ie veer mand.

Met Kaerstmis in de deur, met passe án ut veur.

Schient de zón met Kaerstmis óp den toare, dán is ut vlas verloare. {p.89}

Oêtgangspeunte bi-j ut spellingsysteem vur ut Hôrster dialect, d.d. jannewarie 1981.

1. We prebere de typische klânke ván ut dialect in schrift waer te gaeve; doabeej is de klânkkleur belangrieker dán de lengte, b.v. “ik koom” (Ned. ik kom) - de kleenker is kort, már haed de kleur ván de oo.

2. In ut oaverzicht is geprebeerd zoaveul meugeluk klânkverschille waer te gaeve. In Noord-Limburg zïen veul miër verschillende kleenkers dán int Zuie; dorrum is de “Veldeke-spelling” ni te gebroëke. Ut zal ni aalt nuëdig zïen elk klânkverscheel precies waer te gaeve. D’r is b.v. verscheel tusse “graâs” (Ned. gras) en “graas” (Ned. garage), mar oête kontekst zal miëstal wál blïeke woa z’ut ovver hebbe. Um in veurkomende gevalle ván óndúdelukheid toch de meugelukheid te hebbe ut verscheel dúdeluk te make, hebbe w’ut oaverzicht zoa kompleet meugeluk gemákt.

3. We prebere zoa wiëinig meugeluk teikens te gebroëke. Boave is al ópgemaerkt dát de kontekst al duk dúdeluk mákt wáttér bedoeld is. En dialect-spelling kán - net zoa meen as die ván ut Nederlands - ni fonetisch zïen: en âfzonderluk woord kán tusse ândere wóárd ván oëtspraak verândere. Ut is ni de bedoeling dát enne neet-dialect spraeker oête menïer ván schrïeve de oëtspraak ká liere. B.v. “dans” (Ned. Dans) en “steel” hebbe enne langere klânk as “hal” en “reek” (Ned. riek), már ut is miëstal ni nuëdig dát verscheel in spelling oët te drukke. Ut kán evvel wál nuëdig zïen: “iën hând” en “twië hand”. “Gâns” (Ned. helemaal) en “en gans” (Ned. een gans). Gebroek de teikens alliën as ut nüedig is um zon verschille waer te gaeve. {p.90}

4. Vur de laesbaarheid is ut á te roaje ut woordbiëld ván Nederlandse wöörd te behâlde. B.v. “kom” (Ned. kom) haed de kleur ván oo, már is kort; zuie we heer oo schrïeve dá wuërt ut woord ónherkenbaar, dorrum ó. Nag dúdelekker is dát bi-j de twië verschillende wöörd “zón” (Ned. zon) en “zoon” (Ned. zoon), heer mótte wál ó gebroëke um verwárring te vurkome. Ut is nu nuëdig bi-j “oow” (jou, u) en “owe” (Ned. jouw, uw). Kies tusse “Maerthal” en “Mërthal”.

5. Vremde wöörd kunde nár keus fonetisch (zoë as g’ut huürt) schrïeve, of wál volges de in Nederland gebroëkelukke spelling. Soms ziede áne fonetische spelling gewend, már as die ni gebroëkeluk is, keumt de herkenbaarheid int geding. Vergeliek “pliessie” mit “juustiessie”, “fliessietere”, “finansjeel”. {p.91}

Spellingsysteem vur ut Hôrster dialect, óntwoarpe dór P. Paulissen, jannewarie 1981.

aa	graas (garage), daag (dage), raam, rame.
aâ	graâs (gras), grazig, daâk (dak), dake.
a	in open lettergreep.
â	hând, âs, âsse, ik lâch, jâ, lâche, dânse.
á	bárste, Há, bá, látter, dácheluks.
à	wà (open lettergreep).
a	taffel, hal.

aai	ik spaai, laaie, haaie.
áj	Háj, fláj, ze hájje.
ai	kwaai, Mai.
au	schrauwe, flauw, lauw.
âu	nâuw (precies).
oo	bloom, voot, blome.
oô	doôn, joônk, zoôr, zore.
o	in open lettergreep.
oa	voal, gedoan, boare, verloare, poal, vroag, zoal, vroage, verzoale.
ô	vanwege het woordbeeld Hôrs, Vôrs.
ó	zón, spróng, ówwe, gójje, mótte.
o	mot, schon, ovver.
ò	zò, Wò, (open lettergreep) (Soms twijfel tussen o en a: lot dát, lat dát; nò schoël, na schoël).
ooi	blooi, zoi, bemooie.
ój	gedój, mójte, gójje.
oi	ik goi, hoie, ik woi, (soms twijfel: ik goi, ik gai; ik stoi, ik stai). {p.92}
oaj	roaje, knoaje, koaje.
ou	vrouw, strouw, houwe.
ôu	gôud, gôuwe, rôuw.
oow	row, schoow.
ów	mów, ów, dówwe.
ee	reek, deef, deve, ik veel, zeej vele.
eê	steêl, gezeên, peêr.
î	vanwege het woorbeeld: mîns, prîns, drînke, wînkêl.
i	ik, pit, witte; i = ie en liter, taxi, finaal.
e	en, menke, kel (ook umlaut: gleske, pedje).
è	in open lettergreep: dè, bè, hè. (soms twijfel tussen e en i: virde, gir, wir; soms en en u/öä: heej helt, heej hult; dát geldt, dát göäldt).
eej	heej, vreej, deej (døj).
i-j	bi-j, spi-je, ni-j (vanwege woordbeeld: Breej).
aej	ik maej, zaeje, kraeje.
eî	vánwege het woordbeeld: en eî, meî.
ei	mei, krei, eier.
uû	Pruüs, tuût, zuût, kuûp. Pruse, tute.
uu	muus, huus, plavuus, ruke, plavuzem, Pruse, tute.
u	in open lettergreep.
uu	Truus, uul, muulke.
ü	als men de korthed wil aangeven: ül, külke; verdubbeling niet nodig: üle, küme.
u	put, vurke, zuttigheid. {p.93}
uui	Truui, muui, luuie, huui.
üj	als men de korthed wil aangeven: hüj, overlüje.
uj	ik duj.
uëj	struëj, uëj, huëj.
uuëw	de luuëw.
uë	buëm, ik geluëf, druëg.
eû	geveûl, reûk, beûk (boom), greûn.
eu	reus, beuk (boeken), steul, reuze, greune, keuke.
sjwa	u Niemus, örges, daluk, lelluk, meugeluk.

	e öärgel, efkes, zoonder, gelije.
	i vurrige, vurig, duchtig.
	't, d'r, 's.
öä	göät, ik köäk, geböäk, döärp, vöäle, pöäl, schööp, höäk.
ö	köster, pöt, zörg, grötter, Kölle.
ui	Huibert, sluie, fluit, lui, tuit, trui, ik dui, (ook umlaut: gruie, mui (tante).
öäj	blöäje.
oê	roêt, boêk, hoês, loês, poês, roê, boête.
oe	roest, poedje, moe, moeke, toese.
oei	roeie, poeier, de roei.
oew	koew, koewe, touw, vertroewe.
oë	zoë, boëm.
oëj	moëj, Sloëj.
îe	fîen, stîef, tîed, wîes (slim), flîes, wîes (melodie), flîeze, Stîeve, wîeze. {p.94}
ie	tien, Fien, fiets, enne fiene.
i	in liter, finaal, taxi, muzikânt.
iej	bliej, Miejke, ziej, tieje, lieje.
ieuw	lieuw, mieuw, ieuw.
ië	biën, zië, thië.
ieë	bieën, stieën, fieës.
ieëj	drieëj.